

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale, sev Institutio Sacerdotum, Ex Divinis Litteris Et Veterum Patrum Disciplina

**Torres, Alfonso de
Ingolstadii, 1604**

De lectione, & scientia. §. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48973)

Prædicandum etiam illis, de quorum cō-
uersione desperamus, & incredulis, &
quos scimus non obedituros, vt in ex-
cusabiles sint.

Vide apud Isaiam c. 6. Ieremiam c. 7. Ezechielem c. 1. 112.
3. 33.

De rebus à Sacerdote prædicandis.

Vide Concil. Rhem. c. 2. & 45. Concil. Rhotomag. c. 1. 113
2. 3. 5. & Brachar. c. 6. 20. 21. Tribur. c. 4. Agath. c. 4.
& 5. Aurelian. c. 3. 4. 10. Turon. c. 3. & 38. & optime
omnium Concil. Lateran. sub Leone x. sess. 19.

De Lectione, & Scientia Sa- cerdotum. §. II.

SUMMARIVM.

RÆCEPTVM est Sacerdotibus, vt habeant
scientiam, & doceant legem, ab eisq; re-
quiratur, & in ea meditentur assidue. 1. 2.
7. 8. 9. 10. 12.

Quia penes eos est scientia Scripturarum. 19.

Similes enim sunt vaccis, & populi vitulis. 45.

Et ideo debet esse Sacerdos illustratus, & illustrandi
vim habere. 40.

Ea videlicet scire tenetur, quæ populis sunt necessaria
ad salutem. 47.

Et Scripturas sacras, & alia multa. 48. 49. 50.

Non enim sufficit illi innocentia vitæ sine scientia. 41.
42. 43. 44.

Pro-

Propterea non debet ignorare Canones. 51. 52.

Quia illi ignorantia, vt pestis, abijcienda est. 53. 54. 55. 56. 57.

Et ignorantes damnantur, & à Sacerdotio repelluntur, & à Domino ignorantur. 5. 6. 11.

Et propterea populus Israël ductus est captiuus, quia non habuit scientiam. 4.

Et, qui semel cœperit Scripturas contemnere, numquam excitabitur in illis, vt timeat. 59.

Ideo beatus homo, qui eruditur à Deo. 3.

Et prius debet esse discipulus, quam magister. 39.

Quo fine studiis incumbendum. 13.

Et qualiter disputandum. 60.

Et scientia diuina, vel humana, qualiter acquirenda. 14.

Ad diuinam comparandam non solum legendi commentarij, sed etiam vita emendanda. 15. 31. 37.

Maxime humilitatis virtus amplectenda. 32.

Et caritatis. 33.

Et castitatis. 34. 35.

Nec mundanis rebus occupari, aut laudibus capi, vel ad plura distrahi debet Sacerdos ad veram scientiam peruenire contendens. 36. 18.

Lectiōi non perfunctorie vacandum. 16.

Lectiōi certæ vacandum certis horis, & certis ingenijs assuefaciendus animus. 17.

Vera scientia intelligentiam difficile assequuntur potentes, nobiles, diuites, & eloquentes. 58.

Scripturarum sanctarum lectio est salutis viaticum. 20.

Et quasi quædam lucerna in nocte huius sæculi. 21.

Et diuina incantatio. 22.

Et

Et puteus Iacob. 38.

Earum laus, & varia epitheta. 25.

Et auctoritas, & necessarius vsus. 26. 27.

Et finis. 28. 29. 30. 31.

Biblia sacra numquam è manibus deponenda. 23.

Sacrae Theologiae studium commendatur. 24.

Inter legendum potest orari. 38.

Inter loquendum debet Sacerdos sermonem suum Scripturarum lectione condire. 46.

Apud saculares magistros non inuenitur scientia, quam mundi contemptores assequuntur. 61.

Poëmatum, & fabularum, & secularium literarum lectio, Sacerdotibus interdicta. 62. 63. 64.

Aliquando tamen concessa, & quorsum. 65. 66.

Non tamen debet Sacerdos plus sapere, quam oportet. 67.

PRÆCEPTVM sempiternum est in generationes vestras, & vt habeatis scientiam discernendi inter sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum; doceatisq; filios Israël omnia legitima mea. *Leuit. 10.*

Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, 2 sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, vt custodias, & facias omnia, quæ scripta sunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. *Ios. 1.*

Beatus homo, quem tu erudieris Domine: & 3 de lege tua docueris eum. *Psal. 93.*

Propterea captiuus ductus est populus meus, 4 quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt

rierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. *Isa. 3.*

5 Speculatores eius cæci omnes, nescierunt vniuersi: canes muti non valentes latrare, &c. Ipse pastores ignorauerunt intelligentiam: omnes in viam suam declinauerunt, &c. *Isa. 56.*

6 Quia tu scientiam repulisti, repellam te, nesceris fungaris mihi. *Osee. 4.*

7 Interroga Sacerdotes legem. *Agg. 2.*

8 Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est. *Malach. 2.*

9 Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis. *Luc. 8.*

10 Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. *Ioan. 5.*

11 Si quis ignorat, ignorabitur. *I. Cor. 14.*

12 Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. *Tim. 4.*

Quo fine studiis incumbendum.

13 SCIAS, quo ordine quo studio, quo fine quæque nosse oporteat. Quo ordine? vt id prius addiscas, quod est maturius ad salutem: quo studio? vt id ardentius, quod est vehementius ad amorem: quo fine? vt non ad inanem gloriam, aut propter curiositatem, aut aliquid simile, sed tantum ad tuam, & proximi ædificationem, &c. Sunt, qui scire volunt eo fine tantum, vt sciant ipsi: & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, vt scientiam suam aliis vendant; verbi gratia, pro pecunia, & honoribus:

& tur-

& turpis quæstus est. Sed sunt, qui scire volunt, ut alios ædificent: & caritas est. Et item, qui scire volunt, ut ædificentur: & prudentia est. *S. Bonau. in Phar. l. I. c. 25. ex S. Bernardo super Cantica.*

Documentum de modo acquirendi scientiam, siue diuinam, siue humanam.

QVIA quæsiisti à me, carissime Ioannes, qualiter te studere oporteat in thesauro scientiæ acquirendo, tale à me tibi super hoc traditur consilium, ut per riuulos in mare non statim eligas introire: quia per faciliora ad difficiliora oportet deuenire. Hæc est ergo monitio mea, & instructio tua. Tardiloquū te esse iubeo, & tarde ad locutionē ascendentem. Conscientiæ puritatē amplectere. Orationi vacare non desinas. Cellā frequenter diligas, si vis in cellam vinariam introduci. Omnibus te amabilem exhibe. Nihil quære penitus de factis aliorum. Nemini te multum familiarem ostendas, quia nimia familiaritas parit contemptum; & subtractionis ab studio materiam subministrat. De factis, & verbis seculariū nullatenus te intromittas. Discursus super omnia fugias. Sanctorum, & bonorum imitari vestigia non omittas. Non respicias, à quō audias; sed, quidquid boni dicatur, memorię commenda. Ea, quæ agis & audis, fac ut intelligas. De dubiis te certifies, & quidquid potes in armariolo mentis reponere, satage, sicut cupiens vas implere. Altiora te ne quæsieris. Illa sequēs vestigia, flores, & fructus in vineā Domini Sabbaoth viles, quamdiu

diu vitam humeris proferes, ac produces: hæc si se-
ctatus fueris, ad id attingere potes, quod affectas.
*S. Thom. opusc. 68. Vide S. Bonau. in Luminaribus Eccle-
siæ, super Genesim, serm. 19.*

Scripturarum notitiam habere cupiens
non solum Commentarios legat, sed
de emendatione vitæ curet, vt melius
percipiat sensum Scripturarum.

- 15 Ad Scripturarum notitiam pertingere cupi-
ens, nequaquam debet omnes suos labores erga
Commentariorum libros impendere, sed potius
omnem mentis industriam, & intentionem cor-
dis, erga emundationem vitiorum carnalium de-
tinere. Quibus expulsis, confestim cordis oculi,
sublato velamine passionum, Sacramenta Scriptu-
rarum velut naturaliter incipient contemplari:
siquidem nobis, non vt essent incognita, vel ob-
scura, Sancti Spiritus gratia promulgata sunt; sed,
nostro vitio, velamine peccatorum cordis oculos
obnubente, redduntur obscura. Quibus rursum
naturali redditis sanitati, ipsa Scripturarum san-
ctarum lectio ad contemplationem veræ scientiæ
abunde etiam sola sufficiat; nec eos commenta-
riorum institutionibus indigere, sicut oculi isti
carnales ad videndum nullius egent doctrina, si
modo fuerint à suffusione, vel caligine cæcitatis
immunes. Ideo namq; & tanta varietas, erroresq;
inter tractatores ipsos exorti sunt, quod plerique
minime erga purgationem mentis adhibita dili-
gentia

gentia, proficientes ad interpretandum eas, pro pinguedine, vel immunditia cordis sui, diuersa atque contraria vel fidei, vel sibi met sentientes, veritatis lumen comprehendere nequiverunt. *Cassianus l. 5. c. 34.*

Non damnat hic Cassianus Commentariorum libros, maxime Sanctorum; sed docet, præcipuum intelligendarum Scripturarum præsidium in cordis puritate positum esse.

Lectioni non perfunctiore vacandum.

DEBET Sacerdos amplecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana; & eos, qui contradicunt, arguere. Quod utique sollicitæ, atque intentæ meditationis est, non perfunctoriæ lectionis. Et ad Timotheum scribens ait: Attende lectioni, & exhortationi doctrinæ. Lectio enim frequens, nec intermissione aliqua destituta, doctrinæ munus operatur. *S. Ambros. super Psal. 118. serm. 10. Tim. 4.*

Lectioni certæ vacandum certis horis, & certis ingeniis assuefaciendus animus.

CERTÆ lectioni certis horis vacandum est. Fortuita enim & varia lectio, & quasi casu reperta, non ædificat, sed reddit animum instabilem; & leuiter admissa leuius recedit à memoria. Sed certis ingeniis immorandum est, & assuefaciendus animus, &c. Et de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum est, quod fidelius digeratur. *S. Bernard. ad fratres de Monte Dei.*

Animus ad plura non distrahendus.

- 18 QVÆ ad res plures animi fit distractio, & mentis identidem modo ad hanc, modo ad illam applicatio, præterquam quod opus nullum perfecte perducitur ad exitum finit, etiam morum leuitatem vel, si inest, arguit, vel, si non inest, ingenerat. *S. Basilii in reg. fus. interrog. 41.*

Scientia Scripturarum est penes Sacerdotes.

- 19 CLAVICVLARII regni cælorum sunt Sacerdotes, quibus creditum est verbum docendi, & interpretandi Scripturas. Clavis est verbum scientiæ Scripturarum, per quam aperitur hominibus ianua veritatis: ad apertio autem, est interpretatio vera. *S. Chrysost. super Matth. hom. 23.*

Sacrarum Scripturarum lectio salutis est viaticum.

- 20 SACRARVM Scripturarum lectione salutis viaticum esse existima, ut quæ eorum, qui eam studiose, atque diligenter audiunt; probitatis amorem, ac virile robur, præclaris, & illustribus exemplis parat. *S. Isidorus Pelus. l. 2. ep. 73.*

Scriptura sacra in nocte vitæ præsentis quasi quædã nobis lucerna posita est.

- 21 *S. Gregor. p. 3. Pastor. adm. 25.*

Diuinæ sunt incantationes Scripturæ sacræ.

- 22 *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 33. ex S. Bernardo.*

Biblia

Biblia sacra à clericorum manibus numquam deponenda.

Hic satis est admonuisse, omnes pariter Eccle-²³
siasticis muniis consecratos, ipsos precibus, supplicationibusque publicis Deo persoluendis mancipari. Quas ut non tantum ore murmurent, sed & corde persoluant, numquam à manibus eorum liber Legis, hoc est, Biblia, deponatur. Nam, ut, quę legunt, & canunt, discant intelligere, tota vita vix suffecerit: si tamen quid est in literis Sacris, quod totum humanus intellectus assequi possit, aliis subinde diuitiarum fonticulis ex eodem fonte semper scaturientibus. *Concil. Colon. de off. priuato, ac publico, c. 5.*

Sacrę Theologię studium commendatur.

*Inf. p. 3. c. 6. §. 2. ne ambulet in foro, cap. Nulli om-²⁴
nino, n. 15.*

Sacrę Scripturę laus, & epitheta.

LEGITE, fratres mei, Scripturam sacram, legite ²⁵
eam, ne cęci sitis, & duces cęcorum: legite sacram Scripturam, in qua, quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur, &c. Quid enim homo sine literis reputatur? numquid non pecus, vel hędus? numquid non bos, vel alinus? numquid non equus, vel mulus? quibus non est intellectus. Eia ergo,

g 1

fra

fratres mei, qui pastores rationalium ouium nuncupamini, festinate rapere non sophismata Paganorum, non carmina Poëtarum, non fallacias Philosophorum, de quibus doctores, & auditores reddaturi sunt rationem; sed illam dulcissimam sapientiam sapientiarum, quæ hæreditas Dei, & filiorum eius cara possessio nuncupatur, &c. Hæc est scientia scientiarum, Angelorum ferculum, Archangelorum pulmentum, Apostolorum gloria, Patriarcharum fiducia, Prophetarum spes, Martyrum corona, Virginum fortitudo, Monachorum refectio, Episcoporum vacatio, Sacerdotum cellarium, puerorum principium, viduarum doctrina, coniugatorum pulchritudo, mortuorum resurrectio, viuientium sempiterna protectio, &c.
S. August. ad fratres Eremitarum, ep. 37. S. Gregor. Moralium l. 20. c. 1.

De sacrorum liberorum auctoritate, & necessario vsu.

- 26 CVM essemus infirmi ad inueniendam liquidatione veritatem, & ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarum literarum, iam credere coeperam, Domine, nullo modo te fuisse tributurum tam excellentem illi Scripturæ per omnes iam terras auctoritatem, nisi & per ipsam sibi credi, & te quæri voluisses. Iam enim absurditatem, quæ me in illis literis solebat offendere, cum multa ex eis probabiliter exposita audissem, ad Sacramentorum altitudinem referebam; eoq; mihi illa venerabilior,

lior, & sacrosancta fide dignior apparebat aucto-
ritas, quo & omnibus ad legendum esset in prom-
ptu, & secreti sui dignitatem in intellectu profun-
diore seruaret verbis apertissimis, & humillimo
genere loquendi se cunctis præbens, & exercens
intentionem eorum, qui non sunt leues corde; vt
exciperet omnes populari sinu, & per angusta fo-
ramina paucos ad te traijceret, multo tamen plu-
res, quam si nec tanto apice auctoritatis emer-
eret, nec turbas gremio sanctæ humilitatis hauriret. *S. August. Confessionum l. 6. c. 5.*

De eodem.

QVIN est Scriptura sacra, nisi quædam epistola 27
omnipotentis Dei ad creaturam suam? Et certe,
sicubi esset, &c. *S. Gregor. l. 4. ep. 40.*

Finis sacrarum Scripturarum.

AD hoc solum Deus per totam nobis sacram 28
Scripturam loquitur, vt nos ad suum, & proximi
amorem trahat. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex S. Gre-
gor. super Ezech.*

De eodem.

GEMINVM confert bonum lectio sacrarum 29
Scripturarum, siue quia intellectum mentis eru-
dit, siue quia à mundi vanitatibus abstractum ho-
minem ad amorem Dei perducit. *S. Isidorus de
summo bono l. 3. c. 8.*

De eodem.

NIHIL aliud docet nos tota Scriptura, nisi reli- 30
gionis vnionē seruare. *S. Bernard. in Meditationibus.*

Non propterea datæ sunt Scripturæ, vt in libris solum eas habeamus, sed vt in cordibus conglutinemus eas.

31 *S. Chrysost. super Ioann.*

Humilitatis virtus necessaria ad intelligentiam Scripturarum.

32 **FESTINANDVM** est tibi, si ad veram Scripturarum scientiam peruenire desideras, vt humilitatem cordis immobilem primitus consequaris, quæ te non ad illam, quæ inflat, sed ad eam, quæ illuminat, scientiam caritatis consummatione perducatur. Impossibile namque est, donum scientiæ spiritualis immundam mentem adipisci. *Cassianus collat. 14. c. 10.*

Caritatis virtus necessaria ad intelligentiam Scripturarum.

33 **DIVINARVM** Scripturarum multiplicem abundantiam, latissimamq; doctrinam, sine vllō errore comprehendit, & sine vllō labore custodit, cui cor plenum est caritate, dicente Apostolo: Plenitudo legis est caritas. *S. Bonau. in Phar. l. 2. c. 25. ex S. August. de laude caritatis.*

Scientia spiritualis sine castimonia non possidetur.

34 **POSSIBILE** quidem est, integritatem sine scientiæ gratia reperiri: impossibile vero, scientiam spirituales sine integritatis castimonia possideri. *Cassianus l. 6, c. 18.*

Ama

Ama scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis.

S. Hieron. de conf. dist. 5. c. numquam.

35

Donum scientiæ non acquirit qui mundanis rebus occupatur, aut capitur laudibus humanis.

IMPOSSIBILE est, animam, quæ mundanis vel tenuiter distentionibus occupatur, donum scientiæ promereri, vel generationē spiritualium sensuum, aut tenacem sacrarum lectionum fieri, &c. Impossibile quoque est, eum, qui proposito acquirendæ laudis humanæ studio lectionis insistit, donum veræ scientiæ promereri, &c. Aliud namq; est, facilitatem oris, & nitorem habere sermonis; & aliud, venas, ac medullas cælestiū intrare dictorum, ac profunda, & abscondita Sacramenta purissimo cordis oculo contemplari. Quod nullatenus humana doctrina, nec eruditio sæcularis, sed sola puritas mentis per illuminationem sancti Spiritus obtinebit. *Cassianus collat. 14. c. 9. & l. 5. c. 34. S. Isidorus de summo bono l. 3. c. 9.*

36

Lector debet esse promptior ad operandum quæ legit, quam ad legendum.

LECTOR strenuus potius ad agendum, quæ legit, quam ad sciendum, erit promptissimus. Minor enim pœna est, nescire, quod appetas, quam ea, quæ noueris, non implere. *Idem S. Isidorus de summo bono l. 3. c. 8.*

37

Inter legendum potest orari etiam extra oratorium.

- 38 EST Scriptura sacra puteus Iacob, ex quo hauriuntur aquæ, quæ in oratione funduntur. Nec semper ad oratorium est eundum, sed in ipsa lectione poterit contemplari, & orare. *S. Bernardus in Speculo monachorum.*

Prius oportet esse discipulum, quam magistrum.

- 39 SI clericatus te titillat desiderium, discas, quod possis docere, & rationabilem Deo offeres hostiam; ne sis miles prius, quam tiro; ne prius magister sis, quam discipulus. *S. Hier. ep. 4. ad Rust. Mon. 16. q. 1. c. eod.*

Sacerdos debet esse illustratus, & illustrandi vim habere.

- 40 SACERDOTES, nuntij, & interpretes, secundum Pontifices, sunt diuinorum iudiciorum. Ab eis recte, & ordine tu per medios, interiectosque ministros, cum tempus postulabit, diuina disce, &c. Si Sacerdotum ordo illustrandi vim habet, profecto penitus abhorret à Sacerdotum ordine, atq; facultate is, qui illustrandi vi non est præditus, ac multo magis is, qui illustratus non est. Ac mihi quidē videtur audax, & temerarius, si quis ea sibi sumit, quæ sunt propria Sacerdotum; neq; metu, & pudore à Diuinorum tractatione præter captum, ac meritū deterretur; putatq; Deum ignorare, quæ ipse sibi conscius est, &c. *S. Dionys. ep. 8. ad Demophilu.*
Non

Non sufficit Sacerdoti innocentia sine scientia.

VBI sunt, qui innocentiam Sacerdoti dicunt 41
posse sufficere? Vetus lex nouæ congruit. Id ipsum
Moses, quod Apostolus: ille Sacerdotis scientiam
ornat in vestibus; iste Timotheū, & Titum instru-
it disciplinis. *S. Hieron. ad Fabiolam de veste sacerdo-*
tali. Et in Aggæum. c. 2. & S. Gregorius Nazianz. in
Apologetico.

De eodem.

BONI Sacerdotis conuersatio sine verbo tenet 42
quidem Sanctos in sanctitate per suum exemplū;
adducere autem ignorantem ad scientiam verita-
tis non potest. *S. Chrysost. hom. 10. super Matt.*

De eodem.

SANCTVS Petrus, cum rectoribus Ecclesiæ 43
scriberet, ait: Parati esse debetis reddere rationem 2. Pet. 3.
omni poscenti vos satisfactionem de ea fide, &
spe, quæ in vobis est. Hinc etiam Paulus ad Ti-
motheum ait: Attende lectioni, & exhortationi, 1. Ti. 4.
& doctrinæ. Ex quibus omnibus liquido colligi-
tur, quod non sufficit prælatis bona conuersatio,
& morum honestas, nisi addatur scientia doctri-
næ. Vnde Sacerdotes ingressuri tabernaculum,
prius lauabant in labro æneo, quod fecerat Moses Exo. 38.
ex speculis mulierum. Hinc etiam in Canticis, o Cant. 5.
culi, per quos prælati Ecclesiæ intelliguntur, assi-
milan-

milantur columbis, quæ resident iuxta fluentia plenissima. *Gratianus dist. 36. cap. qui Ecclesiastica.* Sacerdos debet ornari verbis, scientia, operibus.

44 *Vt sup. §. proximo, cap. Nihil aliud accipit Sacerdos, n. 29.*

Sacerdotes sunt similes vaccis, & populi vitulis.

45 SACERDOTES in Ecclesia similitudinem habent vaccarum: Christiani vero populi typum præferunt vitulorum. Quomodo enim vacca per campos, & prata discurrunt, vineta, & oliueta circumumeunt, vt, depastis herbis & frondibus, cibum lactis præparent vitulis suis; ita Sacerdotes, diuinis sacrarum Scripturarum montibus assidue legendo, verbi Dei debent flores decerpere, ex quibus spiritualis lactis filiis suis valeant cibum ministrare; vt possint partem habere cum Apostolo, qui *1. Co. 6.* dixit: Lac vobis potum dedi, non escam. Sicut enim vacca duo habet vbera, ex quibus nutriat vitulum suum, ita Sacerdotes duobus vberibus, veteris scilicet, & noui Testamenti, debent pascere populum Christianum, &c. *Cæs. Arelat. hom. 22.* Sermo Sacerdotis sit Scripturarum lectione conditus.

46 SERMO Presbyteri Scripturarum lectione conditus sit. vnde & Apostolus præcipit: Sermo vester sit sale conditus: quod si infatuatur, foras projicitur, & perdit nominis dignitatem. *S. Hieron. in*

reg.

reg. Monach. de correctione & doctrina presidentis.
 Sacerdos sciat docere ea, quæ necessaria
 sunt hominibus ad salutem.

Vt sup. p. 1. §. 1. de institutione, cap. Qui pie, n. 30. 47

Scripturarum scientia Sacerdoti neces-
 saria.

LABIA Sacerdotum custodiunt scientiam, & 48
 legem requirunt ex ore eius. Ostendit Propheta, *Mala. 2.*
 præcipue debere esse in Sacerdotibus legis, do-
 ctrinæque notitiam; & additamento gratiæ spiri-
 tualis talem virum institui, qui possit contradicenti-
 bus resistere: & nihil in se sinistri habere operis,
 quod ducat ad tartarum; sed dextrum brachium,
 & separatum, ut opera Sacerdotis comparatione
 virtutum eius à cunctis hominibus separata sint.
S. Hieron. ad Fabiolam de veste Sacer. Vide sup. p. 1. c. 2. §.
1. de off. Sacer. cap. Interroga, n. 13.

Quæ Sacerdotes discere teneantur.

Quæ ipsis Sacerdotibus necessaria sunt ad di- 49
 scendum, id est, Liber Sacramentorum, Lectiona-
 rius, Antiphonarius, Baptisterium, Computus, Ca-
 non Pœnitentialis, Psalterium, Homiliæ per cir-
 culum anni Dominicis diebus, & singulis festivi-
 tatibus aptæ. Ex quibus omnibus si vnū defuerit.
 Sacerdotis nomen vix in eo constabit: quia valde
 periculosa sunt Evangelicæ minæ, quibus dicitur
 Si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foveam *Mat. 18.*
 cadent. *S. Aug. dist. 38. c. eod. Burchar. l. 2. c. 2. l. 19. c. 8.*
S. Greg. Nazianz. orat de moderat. in disput. seruanda.

Qua-

Quarum rerum scientia Sacerdoti necessaria.

50 INSTITVTIO Ecclesiastica, qualiter ad diuinum officium iustrui oporteat sanctissimum ordinem clericorum, multimoda narratione declarat: quia, & scientiæ plenitudinem, & vitæ rectitudinem, & eruditionis perfectionem maxime eos habere decet, qui in quodam culmine constituti gubernaculum regiminis in Ecclesia tenent. Neque enim eis aliqua eorum ignorare licet, cum quibus vel se, vel subiectos instruere debent, idest, scientiam sanctarum Scripturarum, puram veritatem historiarum, modos tropicarum locutionum, significationem rerum mysticarum, vtilitatem omnium disciplinarum, honestatem vitæ in probitate morum, elegantiam in probatione sermonum, discretionem in exhibitione dogmatum, differentiam medicaminum contra varietatem ægritudinum. Hæc ergo qui nescit, non dico aliorum, sed nec suam bene potest disponere vtilitatem. Ac ideo necesse est, vt futurus populi rector dum vacat, paret sibi ante arma, in quibus postmodum hostes fortiter superet, & gregem sibi commissum opportune defendat. Turpe est enim, tunc primum quemlibet velle discere, dum debet pastor constitutus docere; & periculosum est, eum magisterij pondus subire, qui non scientiæ præsidio fultus potens est & illud suffere. *Rabanus de instit. cler. l. 3, c. 1.*

Ignor-

Ignorare numquam licuit Sacerdoti
quod Canonum fuit regulis defini-
tum.

S. Leo ep. 1. cap. 2.

51

De eodem.

NVLLI Sacerdotum liceat Canones ignorare, 52
nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis
obuiare. Quæ enim à nobis res digne seruabitur,
si Decretalium norma constitutorum pro aliquo-
rum libitu licentia populis permessa frangatur?
Celestinus Papa dist. 38. c. eod.

Ignorantia Sacerdotibus ut pestis abijci-
enda.

ELABORANDVM est Sacerdotibus, ut ignoran- 53
tiam à se, quasi quandam pestem abijciant. Licet
enim seruus, nesciens voluntatem Domini sui, & *Luc. 12.*
non faciens, dicatur vapulare paucis; non tamen
generaliter hoc de omnibus intelligitur: ait enim *1. Co. 14.*
enim Apostolus: Qui ignorat, ignorabitur. Quod *Psal. 35.*
de eo intelligendum est, qui noluit intelligere, ut
bene ageret. *S. Isidorus dist. 37. c. ideo. S. Gregor. Pa-
stor. p. 1. c. 1.*

De eodem.

IGNORANTIA, mater cunctorum errorum, 54
maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui do-
cendi officium in populis susceperunt, Sacerdotes
enim

enim legere sacras Scripturas frequenter admonet
 1. *Ti. 4.* Apostolus, dicens, ad Timotheum: Attendelectioni, & exhortationi, & doctrinæ, & semper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & Canones, vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina. *Conc. Toletan. 4. c. 24. dist. 38. c. eod. Concil. Arelat. 4. c. 3.*

De eodem.

55 Si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in his, qui præsunt? nec excusatione digna est, nec venia. *S. Leo dist. 38. c. eod.*

De eodem.

56 CAVEAT spiritualis iudex, sicut non committit crimen nequitiae, ita non careat munere scientiae. Oportet, vt sciat cognoscere, quidquid debet iudicare: Iudiciaria enim potestas hoc postulat, vt quod debet iudicare, discernat. *S. August. de penit. dist. 6. c. qui vult. §. Sacerdos. Vide sup. p. 1. c. 4. de Sacramentorum ministracione, cap. diligens, n. 24.*

De eodem.

57 SICVT iniqui, & peccatores, ministerium Sacerdotale assequi probibentur; ita indocti, & imperiti, & tali officio retrahuntur: illi enim exemplis suis vitam bonorum corrumpunt; isti vero sua ignauia iniquos corrigere nesciunt. Quomodo docere poterunt, quod ipsi non didicerunt? desinat locum docendi suscipere, qui nescit docere.

Cæcis

Cæcus enim si cæco ducatum præbuerit, ambo in *Mat. 18.*
foueam cadunt, &c. *S. Isidor. de summo bono. l. 3. c. 35.*

Potentes, nobiles, diuites, eloquentes
difficile credunt Deo, aut intelligunt
Scripturæ simplicitatem.

DIFFICILE homines potētes, & nobiles, & di- 58
uites, & multo his difficilius eloquentes, credunt
Deo. Obceatur enim mens eorum diuitiis, & opi-
bus, atq; luxuria; & circumdati diuitiis, non pos-
sunt videre virtutes, simplicitatemq; Scripturæ. *S.*
Hieron. super Ioannem, c. 3.

Sacerdos, qui semel cœperit contemne-
re Scripturas, numquam excitabitur in
illis ut timeat.

QVIDQID terribile est in Scripturis, usu vile- 59
scit: propterea Clericus, qui semper meditatur
Scripturas, aut omnino obseruaturus est, & erit
perfectus; aut, si semel cœperit illas contemnere,
numquam excitatur in illis ut timeat. *S. Bernard.*
hom. 25. super Matth.

Qualiter disputandum.

In disputatione tolle certamen, tolle pertina- 60
cem vincendi defensionem, cede cito veritati,
non contradicas iustitiæ, &c. disputare stude, non
superare; plus dilige audire, quam dicere; plus au-
scultare, quam loqui. *S. Bonauen. in Phar. lib. 1. c. 25.*
ex S. Isidoro.

Apud

Apud sæculares magistros non inuenitur
scientia, quam mundi contemptores
assequuntur.

- 61 FALLERIS, fili, falleris, si te putas inuenire apud
mundi magistros scientiam, quam soli discipuli
Christi, id est, mundi contemptores, Dei munere
assequuntur. Non enim hanc lectio docet, sed vn-
ctio; non litera, sed spiritus; non eruditio, sed ex-
ercitatio in mandatis Dei. *S. Bonau. in Phar. l. 1. c. 25.*
ex S. Bernardo.

In doctrina sacræ Scripturæ auctoritatē
debes præferre, non sæcularium lite-
rarum peritiā ostentare.

- 62 *S. Augustinus dist. 86. cap. quando necessitas. cap.*
cum multa.

S. Hieronymus correptus est ab Angelo,
quod Ciceronis libros legeret.

- 63 LEGIMVS de S. Hieronymo, quod, cum libros
legeret Ciceronis, ab Angelo sit correptus, eo
quod vir Christianus paganorum figmentis in-
Luc. 5. tenderet. Hinc ille filius prodigus reprehenditur,
quod de filiquis, quas porci manducabant, ven-
trem suum implere cupiebat. *Rabanus de pressur.*
Eccles. dist. 37. c. eod. 1.

Poëmatum, & fabularum lectio quare
Sacerdotibus interdicta.

- 64 IDEO prohibetur, Christianos figmenta legere
Poë.

Poëtarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiua libidinum. non enim solum thura offerendo dæmonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo. *S. Isidor. l. 3. de summo bono. dist. 37. c. eod.* Vt itaq; ex his apparet imperitia, Sacerdotibus semper debet esse aduersa: quia, cum per ignorantiam cæcitaliis ducatum præstare cœperint, ambo in foueam cadunt. Vnde dicitur in Psalmo: Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua. Cum enim obscurantur illi, qui præsumunt, ad ferenda onera peccatorum, facile sequentes inclinantur, &c. *Gratianus ibidem. dist. 37. c. eod.*

Mat. 19

Psal. 68.

Sæculares libri aliquando legendi, & quorsum.

TURBAT acumen legentium, & deficere cogit, quieos à legendis sæcularibus literis omnimodò æstimat prohibendos; in quibus si qua inuenta sunt vtilia, quasi sua sumere licet. Alioqui nec Moyses, & Daniel, sapientia vel literis Ægyptiorum paterentur erudiri, quorum tamen & superstitutiones simul, & delicias horrebant: nec ipse magister gentium aliquot versus Poëtarum suis vel scripturis, vel dictis indidisset. *Ven. Beda. l. 2. Reg. c. 9.* Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? sed sæculares literas quidam legunt ad voluptatem, Poëtarum figmentis, verborum ornatu delectati; quidam vero ad eruditionem addiscunt, vt errores gentilium legendo

65

h

dete-

detestentur; & vt illa, quæ in eis inueniuntur, ad
vsum sacræ eruditionis deuoti vertant. Tales lau-
dabiliter sæculares literas addiscunt, &c. Possunt
tamen sæculares literas addiscere, vt eorum famu-
latu sacræ Scripturæ perfectiorem cognitionem
habeant. *Gratianus dist. 37. c. Turbat. S. Hieron. ep. 84.
ad Magnum oratorem.*

De eodem.

- 66 LEGIMVS aliqua, ne negligentur; legimus, ne
ignoremus; legimus, non vt teneamus, sed vt re-
pudiemus. *S. Ambros. dist. 37. c. eod. 2.*

Sacerdos non debet plus sapere, quam
oportet.

- 67 *Pro. 25.* SICVT, qui mel multum comedit, non est ei bo-
num; sic, qui scrutator est Maiestatis, opprimitur
à gloria, &c. Gloria inuisibilis conditoris, quæ
moderate inquisita nos erigit, vltra vires perferu-
tata premit. Vnde & hæretici, quantum de subli-
mi intelligentia amplius repleti ambiunt, tanto
amplius inanescunt: immoderatis enim auribus
cognitionis supernæ scientiam, quo plus appe-
tunt, plus amittunt. At contra, ij, qui in sancta Ec-
clesia veraciter sunt homines, & veraciter docti,
norunt de secretis cælestibus & quædam confide-
rata intelligere, & quædam non intellecta venera-
ri; vt & quæ intelligunt veneranter teneant,
& quæ necdum intelligunt, humiliter
expectent. *S. Greg. Moral.*

6. 14. c. 12.

CAP.